

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

ЛЕОНЕНКО АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 378.14:371.134:796]:37.035.6-057.874(043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Глухів – 2015

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Бріжата Ірина Анатоліївна,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, доцент кафедри медико-біологічних основ фізичної культури.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лузан Петро Григорович,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, професор кафедри методики навчання та управління навчальними закладами;

кандидат педагогічних наук
Гусак Наталія Володимирівна,
Красноармійське педагогічне училище, завідувач відділення.

Захист відбудеться 14 травня 2015 року об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 56.146.01 у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, 41400, м. Глухів, вул. Києво-Московська, 24.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, 41400, м. Глухів, вул. Києво-Московська, 24.

Автореферат розісланий 10 квітня 2015 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат педагогічних наук, доцент

Н. М. Ткаченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Динамічні євроінтеграційні та націотворчі процеси, що відбуваються в українському суспільстві, викликали потребу посилення патріотичного виховання молоді, формування позитивного ставлення до виконання конституційного обов'язку захисту незалежності й територіальної цілісності України. Від громадянської, патріотичної позиції та вихованості молоді, її соціально-політичної активності, духовно-моральних орієнтацій значною мірою залежить і доля українського суспільства. В умовах становлення національної концепції виховання молодого покоління особлива увага приділяється розвитку фізичної культури та спорту, оскільки таким чином реалізується потреба відродження духовного, національно-культурного стану українського народу, ідея задоволення потреб кожного громадянина держави у формуванні національної свідомості, а також створення необхідних умов для реалізації патріотичного виховання української молоді. З огляду на це актуальним є питання підготовки майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі до патріотичного виховання старшокласників.

Потреба модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців на засадах інноваційного розвитку аргументується Стратегією інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів (2009), Національною доповіддю «Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015» (2010), Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2012). Концептуальні положення щодо змісту й організації підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах ґрунтуються на засадах законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти та ін. Важливість патріотичного виховання молодого покоління підтверджується Указом Президента України № 744/2014 «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності» від 28 серпня 2014 р., в якому зазначається, що основним завданням освіти є докорінне поліпшення патріотичного виховання молоді, формування ціннісних орієнтирів, національних та європейських пріоритетів, стимулювання фізичного розвитку молоді.

Фундаментальною основою дослідження є роботи, в яких:

– обґрунтовано специфіку патріотичного виховання студентів вищих технічних навчальних закладів (О. Абрамчук), військовослужбовців строкової служби Збройних сил України (А. Афанасьєв, Ю. Красильник), майбутніх офіцерів внутрішніх військ (В. Дзюба) та офіцерів запасу (Я. Зорій), курсантів (Р. Кутовий, А. Тарасюк), майбутніх офіцерів-прикордонників (В. Мірошніченко), дітей та учнівської молоді (І. Бех, О. Вишневський, Т. Гавлітіна, О. Гончаренко, В. Кіндрат, С. Оришко, Ю. Руденко, Т. Чорна), молодших школярів (О. Коркішко), старшокласників (Р. Петронговський), майбутніх учителів фізичної культури в позааудиторній діяльності педагогічних університетів (О. Онопрієнко);

– проаналізовано проблему виховання патріотизму в студентській та учнівській молоді засобами мистецтва (О. Гевко, О. Стьопіна), художнього краєзнавства (М. Качур) та краєзнавчої роботи (С. Долецька), краєзнавчо-пошукової діяльності (С. Додурич);

– схарактеризовано питання формування готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни (Б. Мисак) та служби в Збройних силах України (В. Івашковський), формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді (В. Борисов) та майбутніх учителів фізичної культури (В. Смолук), патріотично-військове виховання студентської молоді (В. Дроговоз, В. Олещук);

– розкрито традиції національного фізичного виховання (О. Вацеба, О. Лях-Породько, В. Пилат, Є. Приступа, Т. Самотулка, А. Цьось та ін.).

Водночас аналіз науково-педагогічних джерел засвідчує відсутність фундаментальних досліджень, у яких було б визначено та обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. Теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури та практичного досвіду підготовки майбутнього вчителя фізичної культури в окресленому напрямі допоміг з'ясувати, що розв'язання наявних проблем ускладнюється низкою суперечностей, зокрема між:

– зростанням вимог сучасного суспільства до важливості патріотичного виховання молоді та реальним станом підготовки майбутніх учителів фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників у вищих навчальних закладах;

– важливістю професійно орієнтованих навчальних дисциплін у формуванні готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників та недостатньою духовно-моральною спрямованістю їх змісту;

– усвідомленням педагогами необхідності вдосконалення процесу підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення цього процесу.

Актуальність проблеми, її недостатня розробленість у вітчизняній професійній педагогіці та необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти. Глобальний і регіональний контексти» (номер державної реєстрації 0113U001084). Тема виконується на замовлення Міністерства освіти і науки України. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 8 від 25 березня 2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з

координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 23 квітня 2013 р.).

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати проблему підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

2. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити за визначеними критеріями, показниками та рівнями сформованості готовності педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

3. Розробити модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

4. Здійснити проектування змісту підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

5. Підготувати навчально-методичний комплекс з формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети використано комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні*: аналіз філософських, культурологічних, соціологічних, психологічних, педагогічних джерел, законодавчих актів і нормативно-правових документів, навчально-методичної документації (навчальних планів на пряму підготовки, програм навчальних курсів, виробничої практики), що дало змогу обґрунтувати концептуальні засади підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, з'ясувати стан розробленості проблеми, виокремити педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників; моделювання – для розроблення моделі формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників;

– *емпіричні*: діагностичні методи (анкетування, опитування, бесіди, інтерв'ю, тестування); обсерваційні (педагогічне спостереження за суб'єктами навчально-виховного процесу); аналіз результатів навчальної, виховної, позааудиторної, самостійної, науково-дослідної роботи, виробничих практик студентів на пряму підготовки 6.010201 «Фізичне виховання»; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) для перевірки ефективності педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників;

– *математичної статистики* – методи комп'ютерного опрацювання експериментальних даних для оброблення результатів дослідження, порівняння

розподілів експериментальних і контрольних груп за рівнями готовності майбутніх фахівців фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *уперше: визначено і обґрунтовано* педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників: створення в педагогічному університеті освітньо-виховного середовища, що сприяє позитивній мотивації студентів до формування готовності до патріотичного виховання старшокласників; забезпечення духовно-моральної спрямованості змісту навчальної, практичної професійної, виховної, громадської діяльності студентів; організації педагогічної взаємодії «студент – студент», «студент – викладач», «студент-практикант – старшокласник»; *теоретично обґрунтовано та розроблено* модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, що складається зі суб'єктного, цільового, змістово-процесуального та результативного блоків і відображає цілісний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників у навчально-виховному процесі педагогічного вищого навчального закладу;

– *уточнено* зміст поняття «формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників»; *удосконалено і поглиблено* зміст підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників на основі особистісного, культурологічного, аксіологічного, компетентнісного підходів;

– *подальшого розвитку набули* положення щодо сутності підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, інтеграції фахового й духовно-морального компонентів у змісті фізкультурної професійної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів педагогічного спрямування навчально-методичного комплексу, що містить робочі навчальні програми з дисциплін професійної та практичної підготовки «Вступ до спеціальності», «Теорія та методика фізичного виховання», «Організація та методика спортивно-масової роботи», «Рухливі ігри з методикою викладання» та вибіркової навчальної дисципліни «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання», програми спецкурсу «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури», методичних рекомендацій щодо організації педагогічної практики студентів 2–4 курсів напряму підготовки 6.010201 «Фізичне виховання». Основні положення і результати дисертаційного дослідження, навчально-методичний комплекс, методичні рекомендації можуть бути використані у навчально-виховному процесі педагогічних вищих навчальних закладів, в системі підвищення кваліфікації педагогів для подальшого вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, створення програм навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки, організації самостійної,

науково-дослідної, позааудиторної, громадської та виховної роботи, підготовки програм виробничих практик.

Результати дослідження запроваджено в педагогічну практику: Інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 2155 від 24.11.2014 року); Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка (довідка № 2987 від 29.09.14 року), Харківської державної академії фізичної культури (довідка № 581 від 13.07.2014 року), Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (довідка № 12 від 24.02.2014 року), Львівського державного університету фізичної культури (довідка № 84 від 21.05.2014 року).

Особистий внесок здобувача. Щодо праць, написаних у співавторстві: у статті «Вдосконалення самостійної фізичної підготовки студентів спеціалізації “Сокіл”, написаній у співавторстві з О. Бріжатим, здобувачеві належить характеристика принципів патріотичного виховання молоді на традиціях національної фізичної культури; у статті «Становлення та розвиток сокільського руху на Сумщині як форма фізичного та духовного розвитку молоді», написаній у співавторстві з О. Бріжатим, автором дисертаційного дослідження виокремлено основні аспекти фізичного та духовного розвитку молоді в контексті патріотичного виховання; у методичних рекомендаціях з організації педагогічної практики для студентів II–III курсів на пряму підготовки «Фізичне виховання» (у співавторстві з Т. Лозою та Л. Прокоповою) здобувачеві належить розроблення плану виховної роботи; у методичних рекомендаціях з організації педагогічної практики для студентів IV курсу на пряму підготовки «Фізичне виховання» (у співавторстві з Т. Лозою та Л. Прокоповою) автору дисертаційного дослідження належить розробка плану виховної роботи для студентів на період педагогічної практики та діагностики визначення патріотичної вихованості старшокласників. У дисертації не використовувалися ідеї і розробки, що належать співавторам.

У колективній монографії «Парадигма сокільського виховання майбутнього вчителя фізичної культури (на матеріалі архівних пам’яток XVIII–XIX століть)», написаній у співавторстві з О. Бріжатим та В. Підлісним, здобувач є одноосібним автором підрозділів: 1.1. «Передумови створення Сокільського руху в Чехії»; 1.3. «Виникнення українського товариства «Сокіл»; 1.4. «Становлення та розвиток сокільських товариств на Україні»; 1.5. «Ідеологічні засади українського сокільства»; 1.6. «Вплив українського сокільства на діяльність фізкультурно-спортивних та національно-культурних товариств»; 1.8. «Місце сокільського руху в національно-культурному житті України»; 3.3. «Ефективність виховного процесу в “Соколі”»; «Впровадження фізичної і спеціально-прикладної підготовки в “Соколі”».

Апробація результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня:

– *міжнародних*: V Міжнародна наукова конференція «Фізична культура, спорт та здоров’я» (м. Харків, 2003); Міжнародна наукова конференція «Молода спортивна наука України», отримав медаль за кращу доповідь (м. Львів, 2003, 2004, 2007); IX міжнародний науковий конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх» (м. Київ, 2005); Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний

розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін» (м. Суми, 2014);
 – *всеукраїнських*: Всеукраїнська наукова конференція «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України» (м. Суми, 2001, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Творча спадщина А. С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти XXI століття» (м. Суми, 2013); Всеукраїнська науково-практична конференція «Виховний потенціал сучасної освіти: теоретичні засади та практичні досягнення» (м. Київ, 2014).

Публікації. Основний зміст і результати дослідження висвітлено в 24 публікаціях (15 одноосібних; 9 – у співавторстві), у тому числі 1 монографії, 4 методичних рекомендаціях, 12 статтях у провідних фахових виданнях, затверджених МОН України, 1 статті в зарубіжному виданні, 6 статтях та тезах у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків на 42 сторінках, списку використаних джерел – 293 найменування, з них 9 – іноземною мовою. Загальний обсяг дисертації становить 263 сторінки, обсяг основного тексту – 160 сторінок. Робота містить 11 таблиць на 11 сторінках, 5 рисунків на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, їх вірогідність, описано методи наукового пошуку, подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи, особистий внесок здобувача, подано інформацію про структуру і обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні засади підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників»** – здійснено аналіз проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до професійної діяльності, визначено сутність та зміст підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми визначено, що існують такі підходи у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури до професійної діяльності: підготовка спеціалістів, що володіють базовими знаннями з основ фізичної культури; підготовка компетентних, творчих фахівців, здатних до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності; підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до реалізації виховних завдань.

На основі різнобічного аналізу підходів до досліджуваного феномену поняття «підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників» визначаємо як складне утворення, характерною особливістю якого є комплекс важливих знань, умінь та навичок, особистісних рис та професійних якостей, необхідних фахівцю для патріотичної діяльності.

На основі сучасних наукових досліджень (Н. Волкова, С. Гончаренко, А. Кузьмінський, З. Курлянд, А. Мельниченко, Н. Мосейчук, В. Петрушенко, М. Фіцула, В. Шапар, Н. Яременко та ін.) поняття «виховання» розглядаємо як спеціально організований, цілеспрямований і керований вплив на особистість вихованця з метою його всебічного розвитку.

З метою усвідомлення майбутнім фахівцем сутності патріотично-виховної діяльності виокремлено передумови, причини виникнення та становлення патріотичного виховання в Україні. Визначено взаємозалежність та взаємовплив понять «патріотизм», «історія», «нація», «націоналізм», «національна свідомість», «людська гідність», «державний патріотизм», «громадянськість». Аналіз змісту поняття «патріотизм» дав змогу визначити, що його можна розглядати у вузькому значенні як національну гордість і любов до Вітчизни, готовність захищати її та у широкому – як духовно-моральну якість, світоглядну характеристику особистості, духовно-моральний принцип її життєдіяльності. На основі аналізу наукової літератури встановлено, що поняття «патріотичне виховання» пов'язане з такими поняттями: «професійне виховання», «військово-патріотичне виховання», «тіловиховання», «національно-патріотичне виховання», «громадянське виховання», «громадянсько-патріотичне виховання», «патріотично-фізичне виховання».

Визначено, що зміст підготовки фахівців з фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників має охоплювати такі компоненти: глибокий аналіз історичного та сучасного розвитку фізкультурно-патріотичного руху молоді (на прикладі діяльності громадської організації «Сокіл»); формування у майбутнього фахівця вміння об'єктивно оцінювати рівень патріотичної вихованості сучасної молоді; чітке уявлення і класифікація сучасних форм, засобів і методів патріотичного виховання; розроблення і реалізація навчальних програм, що підвищують компетентність педагога в цьому напрямі його діяльності.

У другому розділі – **«Теоретичні і методичні аспекти підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників»** – теоретично обґрунтовано педагогічні умови реалізації означеного процесу; запропоновано модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників; доведено необхідність проектування змісту такої підготовки у вищому педагогічному навчальному закладі; розроблено спецкурс «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури» та розкрито його особливості; запропоновано навчально-методичний комплекс з формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

З урахуванням результатів педагогічних та психологічних досліджень підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови: створення в педагогічному університеті освітньо-виховного середовища, що сприяє позитивній мотивації студентів до формування готовності до патріотичного виховання старшокласників; забезпечення духовно-моральної

спрямованості змісту навчальної, практичної професійної, виховної, громадської діяльності студентів; організація педагогічної взаємодії «студент – студент», «студент – викладач», «студент-практикант – старшокласник».

Вивчення теорії і практики підготовки майбутнього вчителя фізичної культури засвідчує, що реалізувати соціальне замовлення на підготовку майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників можливе за умови вдосконалення змісту такої підготовки у вищому педагогічному навчальному закладі. На цій основі розроблено модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників (рис. 1), яка складається з трьох взаємопов'язаних блоків: *суб'єктного* (суб'єкти педагогічної взаємодії: студент – викладач – вчитель фізичної культури – старшокласник), *цільового* (мета, завдання, методологічні підходи та принципи, вимоги до підготовки майбутнього вчителя фізичної культури), *змістово-процесуального* (етапи, зміст, форми, методи, принципи організації навчально-виховного процесу, педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників) та *результативного* (критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, контроль за реалізацією цього процесу).

Модель передбачає врахування положень особистісного, культурологічного, аксіологічного, компетентнісного підходів. Структура готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників охоплює компоненти: мотиваційно-особистісний, когнітивний та діяльнісний.

Модель реалізується через проходження ціннісного, змістового та рефлексивно-оцінного етапів. Результатом кожного з них є підвищення рівнів сформованості готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Ефективна реалізація моделі забезпечується виокремленими педагогічними умовами підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

З метою педагогічної діагностики сформованості компонентів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників було обґрунтовано відповідні критерії та визначено їх показники: *мотиваційно-особистісний* (показники: професійна мотивація; сформованість професійно важливих якостей (героїзм, самовідданість, дотримання Конституції України та законів, участь у громадському та суспільному житті, чітко виражена громадянська позиція)); *змістовий* (показники: володіння фаховими та психолого-педагогічними знаннями); *дієвий* (показники: володіння вміннями та навичками патріотичного виховання старшокласників, інтерес до проведення виховних і спортивно-масових заходів) та рівні їх сформованості (низький, середній, достатній).

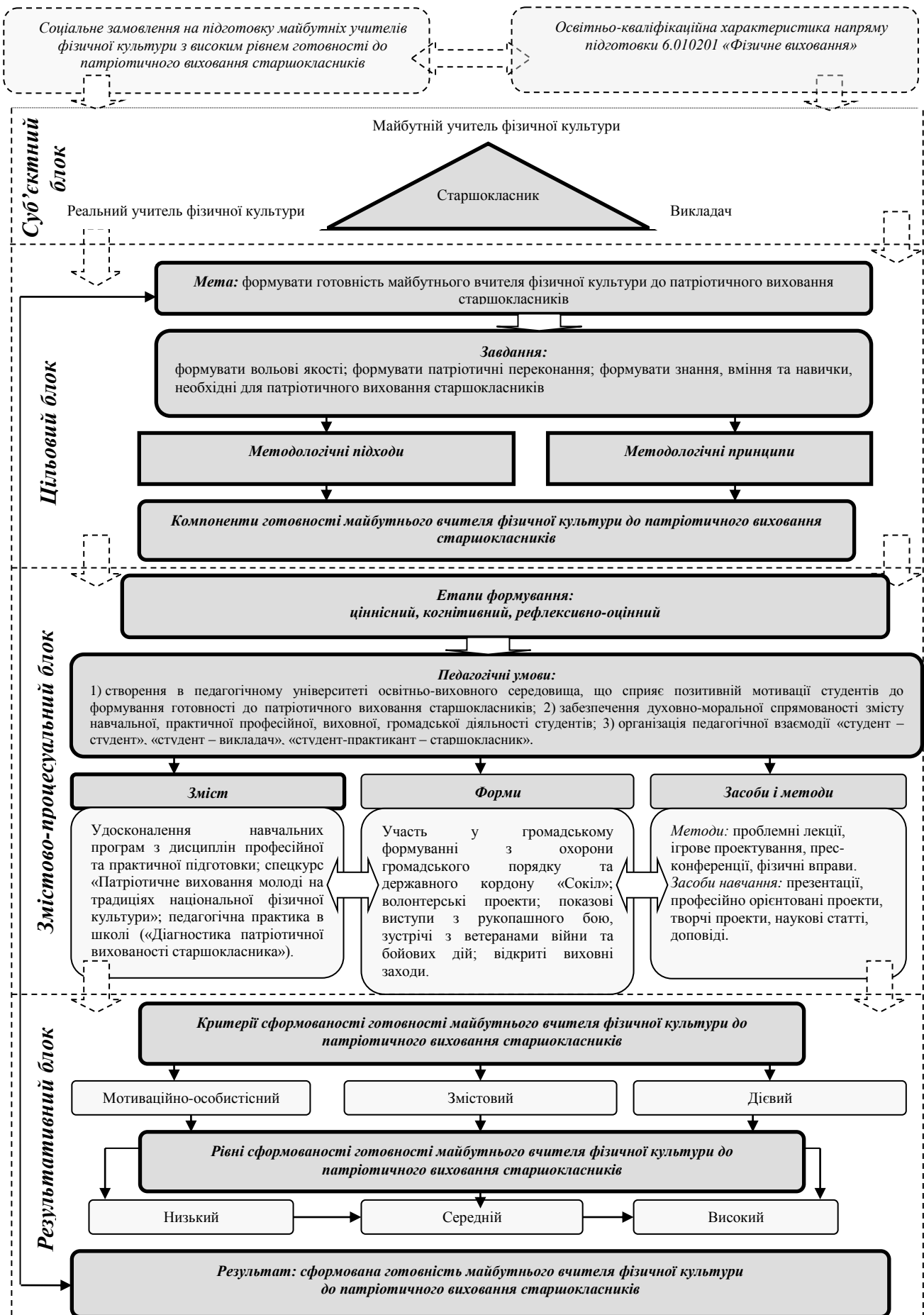

Рис. 1. Модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників

З метою вдосконалення змісту підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників розроблено спецкурс «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури». До програми спецкурсу ввійшли теми: «Патріотичне виховання як складова діяльності вчителя фізичної культури», «Законодавча та нормативна база для забезпечення патріотичного виховання молоді вчителем фізичної культури», «Становлення та розвиток патріотичного виховання у традиціях національної фізичної культури», «Сучасні спортивно-патріотичні організації України та їх діяльність», «Організація патріотичного спрямування у вищих педагогічних навчальних закладах України», «Застосування досвіду діяльності молодіжних спортивно-гімнастичних організацій патріотичного спрямування (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.) у практичній роботі сучасних громадських, військових, освітніх, національно-патріотичних об'єднаннях», «Патріотичне виховання в практичній діяльності вчителя фізичної культури», «Патріотичне виховання в навчальній, позанавчальній та позашкільній діяльності старшокласників».

Розроблено навчально-методичний комплекс із формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, що передбачав удосконалення навчальних програм з дисциплін професійної та практичної підготовки («Вступ до спеціальності», «Теорія та методика фізичного виховання», «Організація та методика спортивно-масової роботи», «Рухливі ігри з методикою викладання», «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання») за рахунок введення додаткових змістових модулів.

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників»** – описано методику організації та проведення експериментальних досліджень; проаналізовано результати констатувального та формувального етапів дослідження.

Дослідно-експериментальна робота проводилася впродовж 2010–2014 рр. Метою експериментального дослідження була перевірка ефективності педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. Педагогічний експеримент складався з трьох етапів: I етап – початковий, що передбачав вирішення таких завдань: визначення мети та завдань експериментального дослідження, експериментальної бази, відбір контрольної та експериментальної груп та аналіз їх однорідності, опис методики фіксування й оброблення отриманих результатів на констатувальному етапі; II етап – основний, що мав на меті проведення формувального експерименту; III етап – завершальний, що передбачав аналіз результатів експериментально-дослідного навчання.

У педагогічному експерименті взяли участь студенти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (напрямок підготовки «Фізичне виховання») – 68 осіб, експериментальна група (ЕГ) та Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (напрямок підготовки «Фізична культура, методика спортивно-масової роботи») – 66 осіб, контрольна група (КГ). Генеральна сукупність вибірки на початку педагогічного експерименту складала 134 особи.

Відповідно до мети констатувального експерименту планувалося вирішення таких завдань: вивчити навчально-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників (узвичаєна методика реалізації означеного процесу); на основі проведення тестування та методу самооцінки діагностувати реальний рівень готовності майбутнього фахівця до патріотичного виховання старшокласників.

Метою формувального етапу педагогічного дослідження було виявлення рівнів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників на завершальному етапі здобуття фаху. Формувальний етап педагогічного дослідження проводився на базі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.

Навчання студентів контрольної групи здійснювалося за узвичаєною методикою, а експериментальної – з урахуванням педагогічних умов, моделі формування готовності підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання, викладання спецкурсу «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури», запровадження навчально-методичного комплексу на основі вдосконалення навчальних програм дисциплін «Вступ до спеціальності», «Теорія та методика фізичного виховання», «Організація та методика спортивно-масової роботи», «Рухливі ігри з методикою викладання», «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання».

На констатувальному етапі педагогічного дослідження встановлено, що у понад 40 % студентів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) рівень готовності до означеного виду діяльності перебуває на низькому рівнях. На основі даних, отриманих у результаті формувального експерименту, виявлено, що розроблені педагогічні мови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників сприяють якісній підготовці майбутніх фахівців до цього виду діяльності. Збільшилася кількість студентів ЕГ, що продемонстрували високий та середній рівні готовності до патріотичного виховання старшокласників – приріст склав 7,2 % (на середньому рівні) та 21,9 % (на високому) відповідно. Натомість зменшилася майже на 30 % частка осіб, які продемонстрували низький рівень готовності до патріотичного виховання старшокласників (рис. 2).

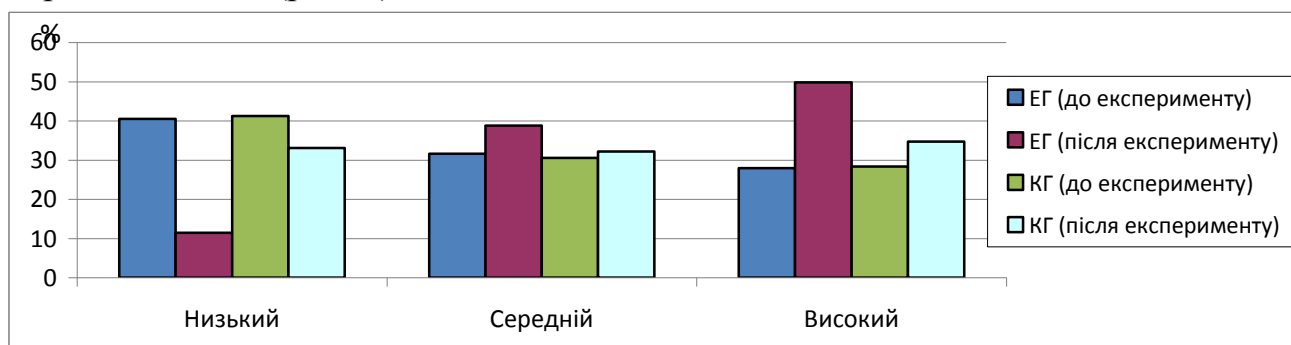

Рис. 2. Діаграма рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників протягом експерименту

Визначено, що у КГ наприкінці формувального експерименту кількість студентів з високим, низьким та середнім рівнями готовності до патріотичного виховання старшокласників відрізнялася від ЕГ. Це дозволяє переконатися, що традиційна методика підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників є дієвою, проте запровадження педагогічних умов, розроблених автором дисертаційного дослідження, більш позитивно впливає на формування готовності майбутніх фахівців до означеного виду діяльності.

Таким чином, результати педагогічного експерименту дають підстави стверджувати, що мету наукового пошуку досягнуто, поставлені завдання виконано.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні запропоновано нове розв'язання актуального наукового завдання: на основі знань про особливості патріотичного виховання особистості визначити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників та експериментально перевірити їх ефективність. Результати дослідження засвідчили досягнення мети, розв'язання поставлених завдань і дали змогу сформулювати такі **висновки**:

1. Аналіз стану дослідженості проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до професійної діяльності засвідчив, що на сьогодні в педагогічній теорії і практиці це питання розглянуто різнобічно. Водночас проблема підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання недостатньо висвітлена, зокрема в аспекті дослідження педагогічних умов ефективної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Підготовку майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників розуміємо як цілеспрямований, організований, системний процес, що має на меті виховний вплив на особистість з метою формування висококультурної та освіченої людини, суспільною функцією якої є збереження та передача національних цінностей і традицій рідного народу в галузі фізичної культури та спорту.

Визначено, що результатом підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників є його готовність до означеного виду діяльності. Це поняття розглядаємо як складне утворення, інтегральну характеристику особистості, результат теоретичної та практичної підготовки майбутнього фахівця до патріотично-виховної діяльності зі старшокласниками, наявність у нього позитивної мотивації до патріотичного виховання молодого покоління.

2. Обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників: створення в педагогічному університеті освітньо-виховного середовища, що сприяє позитивній мотивації студентів до формування готовності до патріотичного виховання старшокласників; забезпечення духовно-моральної спрямованості

змісту навчальної, практичної професійної, виховної, громадської діяльності студентів; організація педагогічної взаємодії «студент – студент», «студент – викладач», «студент-практикант – старшокласник».

Критеріями та показниками сформованості готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників є: *мотиваційно-особистісний* (показники: професійна мотивація; сформованість професійно важливих якостей (героїзм, самовідданість, дотримання Конституції України та законів, участь у громадському та суспільному житті, чітко виражена громадянська позиція)); *змістовий* (показники: володіння фаховими та психолого-педагогічними знаннями); *дієвий* (показники: володіння вміннями та навичками патріотичного виховання старшокласників, інтерес до проведення виховних і спортивно-масових заходів). На основі визначених критеріїв і показників обґрунтовано рівні сформованості готовності майбутнього вчителя фізичної культури до означеного виду діяльності – високий, середній та низький.

На основі узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи доведено ефективність виокремлених педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. Зокрема, на кінець формульованого експерименту збільшилася частка студентів, що демонстрували високий та середній рівень готовності до патріотичного виховання старшокласників – приріст склав приріст склав 7,2 % (на середньому рівні) та 21,9 % (на високому) відповідно. У контрольній групі на кінець експерименту суттєвих змін у рівневій диференціації студентів не виявлено.

3. Модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників являє собою абстрактну теоретичну конструкцію, яка функціонує відповідно до соціального замовлення суспільства, освітньо-кваліфікаційних вимог спеціальності, підпорядковується завданням формування у майбутніх учителів фізичної культури вольових якостей, патріотичних переконань, знань, умінь та навичок, необхідних для патріотичного виховання старшокласників. Розроблена модель складається із суб'єктного, цільового, змістово-процесуального та результативного блоків, ураховує положення особистісного, культурологічного, аксіологічного, компетентнісного підходів, реалізується поетапно та містить ціннісний, когнітивний та рефлексивно-оцінний етапи. Формування компонентів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників (мотиваційно-особистісний, змістовий, діяльнісний) здійснюється шляхом реалізації змісту навчання, методів, засобів і форм організації процесу підготовки майбутнього вчителя фізичної культури.

4. Здійснено проектування змісту освіти майбутніх учителів фізичної культури, які навчаються за напрямом підготовки 6.010201 «Фізичне виховання». Запропоновано шляхи поглиблення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. Розроблено спецкурс «Патріотичне виховання молоді на засадах національної фізичної культури». Мета спецкурсу – формування у студентів розуміння та важливості патріотичного виховання старшокласників; ознайомлення їх із формами, методами, принципами патріотичного виховання. Складено завдання

для педагогічної практики студентів із метою формування їхньої готовності до патріотичного виховання старшокласників, визначено основні аспекти організації позанавчальної, науково-дослідної та самостійної діяльності майбутніх фахівців у підготовці до патріотичного виховання старшокласників. Визначено, що важливим складником професійної діяльності вчителя фізичної культури є сприяння різнобічному і гармонійному розвитку національно свідомого, високоосвіченого, життєво компетентного громадянина, здатного до саморозвитку та самовдосконалення.

5. За результатами дослідження розроблено і впроваджено навчально-методичний комплекс, що передбачає вдосконалення навчальних програм із дисциплін «Вступ до спеціальності», «Теорія та методика фізичного виховання», «Організація та методика спортивно-масової роботи», «Рухливі ігри з методикою викладання», «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання». Доведено, що запропонований комплекс сприяє формуванню готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є розгляд проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання учнів основної школи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

а) у наукових фахових виданнях

1. Леоненко А. В. Дидактична схема організації самостійної фізичної підготовки студентів спеціалізації «Сокіл» / А. В. Леоненко // Молода спортивна наука України : зб. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів : Львів. держ. ін-т фіз. культури, Олімп. акад. України, 2004. – Вип. 8. – Т. 4. – С. 212–217.

2. Леоненко А. В. Дидактичне та навчально-методичне забезпечення фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників / А. В. Леоненко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : педагогіка і психологія : зб. статей: – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 45.– Ч. 2. – С.174–182.

3. Леоненко А. В. Запровадження спецкурсу «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури» у процес фахової підготовки майбутнього вчителя / А. В. Леоненко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Кіровоград, 2014. – С. 406–414.

4. Леоненко А. В. Зміст підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників / А. В. Леоненко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». Вип. 40. – Частина 4. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – С. 99–104.

5. Леоненко А. В. Історична роль сокільського руху у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури / А. В. Леоненко // Молода спортивна наука України :

зб. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів : Львів. держ. ін-т фіз. культури, Олімп. акад. України, 2007. – Вип. 11. – Т. 1. – С. 268–269.

6. Леоненко А. В. Методика формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників / А. В. Леоненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : збірник наукових праць ; під ред. проф. С. С. Єрмакова. – Х. : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2014. – № 10. – С. 8–12.

7. Леоненко А. В. Патріотичне виховання в контексті підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до професійної діяльності / А. В. Леоненко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журн. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – № 3. – С. 287–297.

8. Леоненко А. В. Педагогічна практика у професійній підготовці майбутнього вчителя до патріотичного виховання старшокласників / А. В. Леоненко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». Вип. 41. – Частина 6. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – С. 231–239.

9. Леоненко А. В. Передумови виникнення та розвиток фізкультурно-спортивного руху «Сокіл» / А. В. Леоненко // Молода спортивна наука України зб. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Львів : Львів. держ. ін-т фіз. культури, Олімп. акад. України, 2003. – Вип. 7. Том I. – С. 214–217.

10. Леоненко А. В. Становлення та розвиток особистості майбутнього фахівця з фізичної культури : теоретичний аспект / А. В. Леоненко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія : творча особистість учителя : проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 21. – С. 21–25.

11. Леоненко А. В. Становлення та розвиток сокільського руху на Сумщині як форма фізичного та духовного розвитку молоді / А. В. Леоненко, О. В. Бріжатий // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : збірник наукових праць ; під ред. С. С. Єрмакова. – Х. : ХХІІІ, 2001. – № 3. – С. 10–14.

12. Леоненко А. В. Формування сокільської моделі фізкультурної освіти / А. В. Леоненко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журн. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – С. 102–108.

б) у закордонних періодичних виданнях:

13. Леоненко А. В. Перспективы использования современного российского опыта профессиональной подготовки будущего учителя физической культуры в Украине / А. В. Леоненко // Наука и школа : общероссийский журнал по педагогике, психологии, истории. – М. : Московский государственный педагогический университет, 2013. – № 6. – С. 32–36.

в) в інших виданнях:

14. Леоненко А. В. Вдосконалення самостійної фізичної підготовки студентів спеціалізації «Сокіл» / О. В. Бріжатий, А. В. Леоненко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України :

матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2004. – С. 81–86.

15. Леоненко А. В. Популяризація традиційної системи виховання молоді / А. В. Леоненко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2007. – С. 115–119.

16. Леоненко А. В. Сокільство та спортивний рух на українських землях на початку ХХ століття / А. В. Леоненко, А. Д. Красілов // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2010. – С. 103–106.

17. Леоненко А. В. Сучасна інтерпретація традицій української фізичної культури як старослов'янської системи фізичного виховання / А. В. Леоненко, О. М. Шабельник // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. – С. 73–78.

18. Леоненко А. В. Традиції національної фізичної культури як вид спеціалізації / А. В. Леоненко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2001. – С. 113–117.

19. Леоненко А. В. Форми і засоби військово-фізичної підготовки в різні історичні періоди на території України / А. В. Леоненко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2008. – С. 73–80.

г) навчально-методичні посібники:

20. Леоненко А. В. Робоча програма з педагогічної практики в школі : навчально-методичний посібник для студентів ІV курсу педагогічних університетів спеціальності 6.010201 «Фізичне виховання» / А. В. Леоненко, Л. І. Прокопова, Т. О. Лоза. – Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 124 с.

21. Леоненко А. В. Робочий зошит студента-практиканта з навчальної педагогічної практики : методичні рекомендації для студентів ІІ курсу педагогічних університетів спеціальності «Фізичне виховання» / А. В. Леоненко, Л. І. Прокопова, Т. О. Лоза. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – 50 с.

22. Леоненко А. В. Робочий зошит студента-практиканта з педагогічної практики в школі : методична розробка для студентів ІV курсу спеціальності «Фізичне виховання» / А. В. Леоненко, Л. І. Прокопова, Т. О. Лоза. – Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 80 с.

23. Леоненко А. В. Робочий зошит студента-практиканта з педагогічної практики в школі : методична розробка для студентів ІІІ курсу спеціальності «Фізичне виховання» / Укл. Т. О. Лоза, Л. І. Прокопова, А. В. Леоненко. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – 96 с.

г) монографії:

24. Леоненко А. В. Парадигма Сокільського виховання майбутнього вчителя фізичної культури : монографія / Андрій Васильович Леоненко, Олександр Володимирович Бріжаний, Володимир Ілліч Підлісний. – Суми : Видавництво «МакДен», 2011. – 412 с.

АНОТАЦІЇ

Леоненко А. В. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Глухів, 2015.

У дисертації проаналізовано стан дослідженості проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників у педагогічній теорії та практиці. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників: створення в педагогічному університеті освітньо-виховного середовища, що сприяє позитивній мотивації студентів до формування готовності до патріотичного виховання старшокласників; забезпечення духовно-моральної спрямованості змісту навчальної, практичної професійної, виховної, громадської діяльності студентів; організація педагогічної взаємодії «студент – студент», «студент – викладач», «студент-практикант – старшокласник». Розроблено і теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. Модель охоплює суб'єктивний, цільовий, змістово-процесуальний, результативний блоки, враховує положення особистісного, культурологічного, аксіологічного, компетентнісного підходів, реалізується поетапно (ціннісний, когнітивний, рефлексивно-оцінний етапи), а результатом її впровадження є сформована готовність майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

За результатами теоретико-практичного дослідження розроблено і впроваджено в навчально-виховний процес педагогічних вищих навчальних закладів навчально-методичний комплекс, що сприяє підвищенню рівня готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Ключові слова: патріотизм, виховання, патріотичне виховання, фахова підготовка, готовність майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Леоненко А. В. Подготовка будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко, Глухов, 2015.

В диссертации рассмотрена проблема подготовки будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников. На основе анализа научной литературы выяснена сущность базовых понятий: «патриотизм», «воспитание», «патриотическое воспитание», «профессиональная подготовка». Подготовку будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников рассматриваем как

целенаправленный, организованный, системный процесс, имеющий целью воспитательное воздействие на личность с целью формирования высококультурной и образованной личности, общественной функцией которой является сохранение и передача национальных ценностей и традиций родного народа в области физической культуры и спорта.

Определена взаимозависимость и взаимовлияние понятий «патриотизм» и «история», «нация», «национализм», «национальное сознание», «человеческое достоинство», «государственный патриотизм», «гражданственность». Анализ понятия «патриотизм» позволил определить, что это понятие можно рассматривать в узком смысле как национальную гордость и любовь к Родине, готовность защищать ее, в широком – как духовно-моральное качество, мировоззренческую характеристику личности, духовно-нравственный принцип ее жизнедеятельности. Определены содержание и структура подготовки будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников.

Разработаны и научно обоснованы педагогические условия подготовки будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников: создание в педагогическом университете образовательно-воспитательной среды, способствующей положительной мотивации студентов к формированию готовности к патриотическому воспитанию старшеклассников; обеспечение духовно-нравственной направленности содержания учебной, практической профессиональной, воспитательной, общественной деятельности студентов; организация педагогического взаимодействия «студент – студент», «студент – преподаватель», «студент-практикант – старшеклассник».

Модель формирования готовности будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников подразумевает абстрактную теоретическую конструкцию, которая функционирует согласно социальному заказу общества, образовательно-квалификационных требований специальности, подчиняется задачам формирования у будущих учителей физической культуры волевых качеств, патриотических убеждений, знаний, умений и навыков, необходимых для патриотического воспитания старшеклассников. Разработанная модель состоит из субъектного, целевого, содержательно-процессуального и результативного блоков, учитывает положения личностного, культурологического, аксиологического, компетентностного подходов, реализуется поэтапно и включает ценностный, когнитивный и рефлексивно-оценочный этапы. Формирование компонентов готовности будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников (мотивационно-личностный, содержательный, деятельностный) осуществляется через реализацию содержания обучения, методов, средств и форм организации процесса подготовки будущего учителя физической культуры.

Ключевые слова: патриотизм, воспитание, патриотическое воспитание, профессиональная подготовка, готовность будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшеклассников.

Leonenko A. V. – Training the future physical education teacher for patriotic education of senior pupils. – Manuscript.

The thesis for the scientific degree of the Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.04 – Theory and Methodics of Professional Education. – Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Hlukhiv, 2015.

The thesis deals with the problem of training the future physical education teacher for patriotic education of senior pupils. On the basis of integrated scientific analysis pedagogical conditions of training the future physical education teachers for patriotic education of senior pupils are defined and grounded. Among them are: creating the educational environment at the pedagogical university that ensures positive students' motivation to forming readiness for patriotic education of senior pupils; providing moral and spiritual content orientation of educational, practical, research and social students' activities; organizing pedagogical interaction between «a student and a student», «a student and a teacher», «a student and a senior pupil». The model of forming the future physical education teachers' readiness for patriotic education of senior pupils was also theoretically grounded and implemented. The model contains such blocks as subjects, purposes, content and activity, results. It takes into account the concepts of personal, cultural, axiological, competence approaches and is realized according to the following stages: motivational, cognitive and reflexive, each of them having its own content, forms, and methods. Implementing the model results in formed future physical education teachers' readiness for patriotic education of senior pupils. Based on the results of the research work, educational and methodical complex that promotes the development of future physical education teachers' readiness for patriotic education of senior pupils was worked out and implemented.

Key words: patriotism, education, patriotic education, professional training, future physical education teacher readiness for patriotic education of senior pupils.